

"תורתך שעשועי"

יו"ל ע"י בית מדרש לבעלי בתים ולגמלאים - גני הדר פתח תקוה

ראש הכולל - הרב זכריה אינגבר. עורך הגיליון - הרב שמואל אינגבר.

"ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית" (ויקרא י"ד, ל"ד - ל"ו)

(לד) ... ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אֲחֻזְתְּכֶם. (לה) וּבֵא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר, כִּנְגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת. (לו) וְצָוָה הַכֹּהֵן וּפְנֵוּ אֶת הַבַּיִת בְּטָרִם יְבֵא הַכֹּהֵן לְרֹאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וְאַחֲרַיִךְ יָבֵא הַכֹּהֵן לְרֹאוֹת אֶת הַבַּיִת.

התורה חסה על ממנו של ישראל, אפילו על כלי חרס פשוטים

'רש"י' מסביר שיש לפנות את הכלים מן הבית לפני שבא הכהן בכדי שלא יטמאו: "בטרם יבא הכהן וגו' - שכל זמן שאין כהן נזקק לו, אין שם תורת טומאה. ולא יטמא כל אשר בבית - (תורת כהנים) שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה הנגע, נזקק להסגר, וכל מה שבתוכו יטמא. ועל מה חסה תורה, אם על כלי שטף יטיבלם ויטהרו. ואם על אוכלין ומשקין יאכלם בימי טומאתו. הא לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה".

הכפילות בפסוק - בפסוק ל"ו ישנה כפילות. כי בתחילת הפסוק כתוב: "וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע", אז ברור שרק אחר כך יבא הכהן לראות את הבית. אז מדוע צריך לכתוב שוב בסוף הפסוק: "ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית"?

אם הכהן בא ולא הספיקו להוציא את הכלים, יחכה עד שיוציאו

ונראה לומר, שאולי ניתן לדייק מהתוספת שבסוף הפסוק: "ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית", שהתורה באה להוסיף, שמלכתחילה בעל הבית מתבקש לפנות את הכלים מהבית בטרם יבא הכהן לראות את הבית, אך אם יקרה, שהכהן בא אל הבית, ועדיין לא הספיקו לפנות את הכלים, אז חוזרת התורה ואומרת: "ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית", שהכהן צריך להמתין בחוץ עד שיוציאו את הכלים, ורק אחר כך יבא הכהן לראות את הבית.

ועוד נראה לומר על פי מס' 'ערכין' (ט"ז ע"א): "אמר רבי יוחנן על שבעה דברים נגעים באין... ועל הגזל, דכתיב וצוה הכהן ופנו את הבית. תנא הוא כונס ממון שאינו שלו... יבא הכהן ויפזר ממונו". ויש מסבירים שע"י שמוציא את כל כליו מן הבית, יוכל הנגזל לבוא ולראות את הכלי שלו שהיה בבית הגזלן. ולפי זה נוכל לומר, שאם בעל הבית לא הוציא את כל כליו, לא יוכל הנגזל לזהות את הכלי שנגזל ממנו, ולכן הכהן מחכה עד שבעל הבית יוצא את כל כליו, בכדי שהנגזל יוכל לראות אם הכלי שנגזל ממנו היה בבית זה.

"לראות את הנגע... לראות את הבית" - ישנו גם הבדל בין שני המשפטים, שבתחילה נאמר, שיש לפנות את הכלים בטרם יבא הכהן לראות את - 'הנגע', ובפעם השניה נאמר, שאחר כך יבא הכהן לראות את - 'הבית'. ותלמידי 'גמליאל אלמוג' הוסיף לדייק, משינוי זה, שבתחילה כתוב: "בטרם יבא הכהן לראות את הנגע", כי צריך לפנות את הבית לפני שהכהן בא לראות את הנגע. ואילו בסוף נאמר: "ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית", שאח"כ יבא הכהן לראות, האם פינו את הבית. והוסיף תלמידי 'גמליאל אביתר' שבפסוק הבא, שוב מדובר על הנגע: "וראה את הנגע", שבתחילה בא לראות את הבית האם כבר פינו אותו, ורק אחר כך הוא יראה את הנגע.

ולפי מה שהוספנו, שיש להוציא את כל הכלים מהבית שמא חלק מהם גזולים, ניתן להוסיף, שהכהן צריך לראות את הבית אם הוא ריק מחפצים, ורק אח"כ לראות את הנגע. כי אם ישאיר כלי גזול בתוך ביתו, ממילא הנגע ימשיך להיות בקירות הבית.

רעיונות להגדה של פסח

אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - **שאלה** - מה התועלת בקרבה אל הר סיני בלא קבלת התורה?

תשובה - ההדגשה היא על המילה - 'לנו'. אין הכוונה שגם אם ה' לא היה נותן לנו את התורה כלל היינו אומרים 'דיינו'. אלא כוונת המאמר לומר, שאילו היינו מקבלים את התורה, אך היא לא הייתה ניתנת 'לנו', כלומר לא היינו יכולים לקבוע הלכה לפי ההבנה שלנו, ולא היינו מקבלים אותה בבחינת - 'לא בשמים היא', אז גם היינו אומרים - 'דיינו'.

ר' יחזקאל אברמסקי מסביר עפ"י זה, את הנאמר במס' 'שבת' (פ"ח ע"ב): "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, ריבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו. אמר להם: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמדה גנוזה, שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקשה ליתנה לבשר ודם, תנה הודך על השמים. אמר הקב"ה למשה: החזר להם תשובה. אמר לפניו ריבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". אמר להם: למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה: "זכור את יום השבת לקדשו", כלום אתם עושים מלאכה, שאתם צריכים לשבות? שוב מה כתיב בה: "כבד את אביך ואת אמך", אב ואם יש לכם? ... מיד הודו לו להקב"ה".

שאלות: א. מדוע הקב"ה אמר למשה שיענה להם, והרי המלאכים שאלו את הקב"ה? ב. מה חידש להם משה בתשובתו, הרי את כל זה הם ידעו מעצמם, שהם מופקעים מקיום מצוות, אז מדוע ביקשו שהתורה תישאר בשמים? ואם התכוונו לקיימה במובן הרוחני של המצוות, ולא במובן המעשי, אז כיצד דברי משה היו תשובה לבקשתם?

תשובות: א. יש לומר, שהמלאכים ידעו שהם לא שייכים לקיום המצוות, ושהתורה צריכה להינתן לבני אדם בכדי שהם יקיימוה באופן מעשי, אלא שרצו שלהם תהיה הסמכות לפרש את התורה, ובני אדם לא יוכלו לומר: "לא בשמים היא". ולכן, אמר הקב"ה למשה, שהוא יענה להם, מדוע לדעתך צריך שהסמכות לפרש את התורה תהיה בידי בני אדם, ולא בידי פמליה של מעלה. ב. ומשה טען להם, שהם לא שייכים בקיום מצוות מעשיות, אמנם הם ידעו זאת, אך משה רצה לומר להם, שמי שאינו מקיים את המצוות באופן מעשי, גם חסר לו בהבנת הדברים, ולכן - 'לא בשמים היא'. ורק מי שיכול לומר - 'נעשה ונשמע', יכול לקבל את התורה, כי רק מי שהוא בגדר 'נעשה' הוא גם בגדר 'נשמע'.

ונראה לומר, שאולי אפשר על פי זה, לתת הסבר נוסף מדוע הקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע", כי הם הבינו שרק מי שעושה בפועל את המצוות, הוא יכול גם להבין אותם.

אז רוב נסיים הפלאת בלילה (רעיונות ממקורות שונים)

יציאת מצרים ביום - בפרשת יציאת מצרים מדגיש הכתוב שלש פעמים שבני ישראל יצאו ממצרים לאור היום: "ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים" (שמות י"ב, י"ז). "ויהי בעצם היום הזה, הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם" (שמות י"ב, נ"א). "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" (שמות י"ב, מ"א).

האור הגדול המבטא את הגאולה בא לידי ביטוי גם במדרש 'תהלים' (מזמור כב ד"ה [יג] וכן בתלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק ג דף מ עמוד ב', ה"ב), העוסק בגאולה שלעתיד לבא: דבר אחר מי זאת הנשקפה כמו שחר. ר' חייא בר אבא ור' שמעון בן חלפתא היו מהלכין בקרוצתא בהדא בקעתא דארבאל, וראו אילת השחר שבקע אורה לעלות. אמר לו ר' חייא - כך היא גאולתן של ישראל, אמר לו ר' שמעון היינו דכתיב כי אשב בחשך ה' אור לי (מיכה ז', ח'), בתחלה היא באה קימעא קימעא, ואחר כך היא מנפצת ובאה, ואחר כך היא פרה ורבה, ואחר כך היא משתבחת והולכת,

תחילת נס יציאת מצרים בלילה - לאור זאת, עולה התמיהה מדוע נקודת המוצא של גאולת מצרים מתרחשת דווקא בחצות הלילה, כפי שנאמר: "כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" (שמות י"א, ד'). ובהמשך: "ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים" (שמות י"ב, כ"ט). ולסיום: "ליל שמורים הוא לה', להוציאם מארץ מצרים, הוא הלילה הזה לה', שמורים לכל בני ישראל לדורותם" (שמות י"ב, מ"ב).

הרבה נסים היו בלילה - השאלה תתחזק לאור העובדה, שרבים מהנסים התרחשו דווקא בלילה, וכמו שמביא הפייטן **רבי ינאי** בפיוט שלו: "ובכן ויהי בחצי הלילה", המובא ב'הגדה של פסח'. שם הוא מזכיר את הנס שקרה לאברהם במלחמתו עם ארבעת המלכים: "גר צדק נצחתו כנחלק לו לילה". הנס שקרה לשרה כשלקחה אבימלך מלך גרר: "דנת מלך גרר בחלום הלילה". הניצחון של יעקב במאבקו עם המלאך, הניצחון על חיל סיסרא, הריגתו של בלשאצר, ואחשוורוש ששנתו נדדה בלילה.

והנה בפסוק שבתורה יש לכאורה כפילות, שבתחילה כתוב: "ליל שימורים הוא לה', להוציאם מארץ מצרים", ובהמשך הפסוק נאמר שוב: "הוא הלילה הזה לה', שימורים לכל בני ישראל לדורותם" (שמות י"ב, מ"ב). ומסביר **הרב זלמן סורוצקין** בספרו 'אזנים לתורה', שכתוב 'ליל שימורים' ברבים ולא - 'ליל שמור' ביחיד, כי הלילה הזה שימור להרבה נסים שיקרו בלילה הזה במשך השנים, כמו שמובא בפיוט של ר' ינאי. וברישא של הפסוק נאמר שהלילה הזה שמור עוד מתקופת האבות, כפי שראינו את הנסים שקרו בלילה הזה לאברהם, לשרה וליעקב, וה' שמר את הלילה הזה, כדי שבלילה זה יוציאם מארץ מצרים. ובהמשך הפסוק הוא חוזר ואומר שהלילה הזה שקרו בו הנסים במצרים, שמור לעוד לילות רבים אחרים שיקרו בהם נסים לכל בני ישראל לדורותם, וכמו שמזכיר הפייטן את הנסים עם סיסרא, בלשאצר, אחשוורוש ועוד. ויוצא מן הפסוק, שליל היציאה ממצרים מהווה את הציר המרכזי המקשר בין הנסים שקרו בתקופה שלפני היציאה ממצרים, לבין הנסים שקרו בתקופה שלאחר היציאה ממצרים, וזאת מכיוון שבלילה הזה היה מספר הנסים הגדול ביותר והמרשים ביותר, ולכן גם הפייטן מסובב את עיקר פיוטו על העמוד המרכזי הזה של נסי יציאת מצרים, באומרו: "אז רוב נסים הפלאת בלילה". בכל אופן, יש להסביר - מדוע הנסים קרו דווקא בלילה החשוך?

אלא יש לומר, שהנס גדול יותר ומאיר יותר דווקא עם הוא יוצא ופורץ מתוך חשכת הלילה. אמנם עצם היציאה היתה ביום, אבל בסיסה ויסודה מתחיל בחצות הלילה, כי רק באופן זה מודעים הבריות לנס שקרה. רק כאשר הולכים בחושך ופתאום רואים את איילת השחר שמתחילה להאיר קמעה קמעה, רק אז מודעים לטובה הגדולה שבהארה זו.

הדרשן במדרש שהבאנו לעיל, מביא לדוגמא, את מה שקרה במגילת אסתר. ואכן, גם הנס ההוא הרי הוא בבחינת לילה. כמו שאמרו חז"ל: "אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי אסתר אסתר פני ביום ההוא". ומשמעות הדברים, שהנס שקרה בימי מרדכי ואסתר לא נעשה בגלוי, אלא בהסתר, שהרי אפשר לראות את ההתרחשויות, כמהלך טבעי שבו המלכה שבמקרה היא יהודיה, מצילה את עמה מהגזירות. אך מי שמתבונן היטב באירועים רואה מתוך החושך את היד המכוונת של הקב"ה, וכיצד הקדים תרופה למכה, ע"י בחירת אסתר למלכה, וע"י גילוי הקשר של בגתן ותרש והצלת המלך ע"י מרדכי ללא שקיבל פרס על הדבר. ולכן ברור מדוע שמו של ה' לא מופיע ולו פעם אחת במגילת אסתר, היות וההצלה היתה מתוך החושך המוחלט.

מסביר **ר' יצחק הוטנן** בספרו 'פחד יצחק', שלפי זה גם ברור מדוע אמרו חז"ל, שאפילו שכל החגים יתבטלו, הרי חג הפורים לא יתבטל, כי נס שבא מתוך החושך המוחלט, הרי הוא מאיר ביותר, יותר משאר החגים. והוא מביא משל לשני אנשים שהלכו בחושך. האחד הדליק פנס וכך מצא את דרכו בחושך, ואילו חבירו אימץ את עינו והצליח לנווט את דרכו גם בתוך החושך. והנה עולה השחר, איזו מעלה נשאה לאדם שהדליק את הפנס? הרי לא נשאה לו שום מעלה, כי באור הפנס אין כל תועלת כאשר מאיר היום. אך מי שלמד להכיר את דרכו גם מתוך החושך, מעלה זו נשאת לו גם לאחר שהשחר בקע. כך בחג הפורים למדו להכיר את השגחת ה' גם מתוך החושך המוחלט, ומעלה זו תישאר לעם ישראל גם כאשר יבקע השחר של הגאולה העתידה.

ונראה להוסיף, שעל פי ניתן גם להסביר את המשנה הראשונה במסכת 'פסחים': "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר". ה'לילה' מכונה כאן - 'אור', ומסבירים שנקרא כך בלשון **סגי נהור**. אך ניתן גם לומר, שהלילה נקרא אור, כפי שאמרנו, שרק מתוך החושך של הגלות פורץ אור הגאולה. וכידוע שהחושך הגדול ביותר הוא דווקא לפני עלות השחר, וזה גם כן בכדי להגביר ולהגדיל את עוצם האור כשהוא בא מתוך החושך הקשה. גם אנו נמצאים כיום במצב של חושך קשה מבחינת מצבנו במדינה, ומהרבה בחינות, אך בטוחים אנו שדווקא מתוך החושך הנורא הזה, יתפרץ האור הגדול של הגאולה השלימה. ונסיים בבקשתו של ר' ינאי בסיום הפיוט שלו: "שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה, תאיר כאור יום חשכת לילה".

לעילוי נשמות – הגיליונות של כל השנה כולה וכן הלימוד של כל השנה כולה מוקדשים לע"נ אחד מחשובי לומדי הכולל 'תורתך שעשועי' - ר' משה חיים בן שרגא פייבל הלוי שורף ז"ל שנלב"ע.

לע"נ ר' אברהם הכהן בן חנוס ז"ל מלומדי הכולל 'תורתך שעשועי' שנלב"ע. ולע"נ ר' אדמונד רפאל בן ז'היה.

הקיעורים מהקיימים בזית הכנסת חניכי הישיבות – רח' מנחת שלמה 3 גני הדך פתח תקוה

שעה 11.15 - שיעור בגמרא מסכת עירובין. שעה 12:00 - שיעור באור החיים הקדוש.

ביום ה' שיעור בפרשת השבוע (שיעור זה מתפרסם בסוף השבוע בבתי הכנסת בעלון של בית המדרש)

לפרטים נא לפנות בטלפון – 0548448692. לתגובות הערות והארות ולקבלת הגיליון במייל, גם במהדורה מורחבת,

נא לפנות לכחוכת – Ingber@bezeqint.net